

Mitä tapahtuu todella?

Asunnossa on kyse perusihmisoikeuksista. Se mahdollistaa muiden ongelmien ratkaisemisen sen sijaan, että asunto pitäisi ansaita ratkaisemalla ongelmat ensin.”

Juha Kaakinen on Sosiaalikehitys Oy:n toimitusjohtaja ja Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman ohjelmajohtaja.

Asunto ensin

Helsinkiin pitäisi saada olympiakisat. Vaikka vähän urheiluhullu olenkin, varsinainen motiivini moiselle vähän epärealistisellekin toiveelle on muualla. Olympiakisat voisivat nimittäin olla onnenpotku pääkaupungin asunnottomille – ainakin jos Lontoo kollegoiden kokemuksiin on luottamista.

Lontoo valmistautuu kovaa vauhtia vuoden 2012 olympialaisiin. Kaupunkia ehostetaan kisakuntoon ja kisahuumassa rahaa tuntuu riittävän runsain mitoin myös asunnottomien palveluihin. Asunnottomien parissa töitä tekevät kertovat, että nyt vain mielikuvitus tuntuu olevan rajana, kun uusia hankkeita kehitellään.

Pitkälti 80-luvun perua on se asunnottomien palvelujärjestelmä, joka esimerkiksi Helsingissä on käytössä tänäkin päivänä. Välivuokrattujen tukiasuntojen määrä kasvoi nopeasti. Lisäksi asunnottomille hankittiin tavallisia vuokra-asuntoja, ja myös vapailta markkinoilta. Näin syntyi portaittainen asuttamismalli, ns. tikapuu-malli, jonka mukaan osa asunnottomista selviää täysin itsenäisesti, kunhan heille on osoittaa asunto, osa tarvitsee välivaiheen tuettua asumista ennen siirtymistä itsenäiseen asumiseen ja osa jatkuvampaa hoidollista asumista.

Asunnottomuus on Suomessa vähentynyt merkittävästi 20 vuodessa. Vielä 1980-luvun puolivälissä asunnottomia arvioitiin olevan noin 20 000, viime vuosina arvio on ollut noin 8 000. Määrällinen kehitys näyttää nyt pysähtyneen.

1900-luvun lopulla asunnottomuutta ratkottiin enimmäkseen asuntopoliittisena kysymyksenä, mutta ne eväät on nyt pitkälti syöty: asunnottomuus ei ratkea pelkästään uusia asuntoja rakentamalla. Onhan meillä noin 30 000 tyhjää asuntoa, mutta armoton markkinamekanismi vain pitää huolen, että ne eivät ole niitä tarvitsevien käytössä.

Jotain valoa on kuitenkin nähtävissä. Lähtölaukaus uudelle yritykselle oli asuntoministerin asettama Neljän viisaan ryhmä, jonka raportin pohjalta valmisteltiin valtakunnallinen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelma vuosille 2008–2011. Tavoitteena on puolittaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2011 mennessä ja lopullisena tavoitteena sen poistaminen vuonna 2015.

Ohjelma kohdentuu eniten hoitoa ja tukea tarvitsevaan päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivään asunnottomien ryhmään. Ympäristöministeriön koordinoimassa ohjelmassa on mukana kymmenen kaupunkia, joissa ohjelman alkaessa oli eniten pitkäaikaisasunnottomia, sekä useita valtion viranomaisia, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Raha-automaattiyhdistys ja monia järjestöjä.

Ohjelman aikana hankitaan ja rakennetaan 1 250 uutta asuntoa, tukiasuntoa ja hoitopaikkaa sekä järjestetään kattava asumisen tuki. Lisäksi panostetaan ehkäiseviin toimiin, kuten asumisneuvontaan ja nuorten asunnottomuuden torjumiseen.

Vähentämishojelma ei toki ratkaise koko asunnottomuutta, mutta siinä on paljon toiveikkautta herättäviä aineksia. Ohjelma edustaa uutta ajattelua, joka on saamassa jalansijaa useissa Euroopan maissa, niin sanottua *asunto ensin* -periaatetta. Perusajatuksena on, että asunnossa on kyse perusihmisoikeuksista ja että asunto mahdollistaa muiden ongelmien ratkaisemisen sen sijaan, että asunto pitäisi ansaita ratkaisemalla ongelmat ensin.

Käytännössä tämä tarkoittaa myös sitä, että asuminen perustuu ensisijaisesti normaaliin vuokrasopimukseen. Merkittävä osa ohjelmaa on myös asuntoloiden muunto-ohjelma, jossa tilapäiseen asumiseen tarkoitettujen asuntoloiden peruskorjataan tuettua asumisen yksiköiksi. Tämä tarkoittaa varsin radikaalia työ- ja toimintakulttuurin muutosta, joten ei ole ihme, että myös kriittisiä ja vastustavia kommentteja on esitetty.

Vähentämishojelma on osoittanut, että tuloksia saadaan, jos takana on laaja poliittinen tuki ja eri toimijoiden tasaveroinen kumppanuus. Asunnottomuuden poistaminen kun edellyttää laajaa yhteiskunnallista yhteisymmärrystä.

Ohjelma on myös synnyttänyt valtakunnallisen alan ammattilaisten kehittäjäverkoston. Sen työryhmissä kehitetään ainutlaatuista, laaja-alaista ja moniammatillista sosiaalityötä. Verkostossa vanhat konkarit ja innokkaat nuoret ammattilaiset ovat löytäneet toisensa. On ollut hykerryttävää seurata ryhmien työtä ja samalla mielessä on kasvanut varmuus: tätä kehitystä ei enää pysäytä mikään! ●